

05.10.2023

Група № 35

Урок № 11-12

Тема уроку: Кома в складному реченні. Крапка з комою в складному реченні.

Мета уроку: повторити основні пунктограми в складному реченні; закріпити теоретичні знання й практичні навички з теми; виховувати в учнів повагу до літературної мови й культурних надбань рідного народу.

Матеріали до уроку:

1. **Опрацюйте § 40 у базовому підручнику:** *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на [YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=FOJnJpa9I3g&ab_channel):**

https://www.youtube.com/watch?v=FOJnJpa9I3g&ab_channel

https://www.youtube.com/watch?v=u9btCjjVHuU&ab_channel

3. **Законспектуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):**

Складносурядним називається складне речення, частини якого рівноправні за змістом і поєднуються за допомогою сурядних сполучників *і, та, а, але, проте, зате, чи, або...або, то...то*: *Не стрічаються гори з горами, а братаються люди з людьми.*

Між частинами складносурядного речення можуть ставитися кома, крапка з комою і тире.

Кома ставиться між частинами складного речення перед усіма сполучниками (одиничними і повторювальними): *Не то осінні води шуміли, збігаючи в Дунай, не то вітер бився в заламах провалля.*

Кома не ставиться:

- між частинами складного речення перед одиничними сполучниками: *і(й), та(і), або, чи*, якщо обидві частини мають спільне слово або спільне підрядне речення: *Часом у блакитній вишині пропливала біла хмара або пролітала пташинка.*

- якщо обидві частини речення однотипні (питальні, спонукальні, окличні або називні речення): *О котрій годині збираємось і куди поїдемо?*

Крапка з комою ставиться:

- якщо частини складносурядного речення далекі за змістом або мають у своєму складі інші розділові знаки: *То, бува, дощ холодний січе, а перестояти негоду немає де; то, бува, вітер осінній проймає до кісток, а обігрітися немає де.*

Складнопідрядним називається складне речення, у якому одне речення підпорядковується другому, частини речення нерівноправні і з'єднуються сполучниками підрядності чи сполучними словами: *що, як, якщо, тому що, немов, незважаючи на те що, перед тим як: Поезії Кобзаря народжені для того, щоб не вмирати ніколи.*

Речення, від якого залежить інше речення, називається **головним**, а речення, яке підпорядковується головному, — **підрядним**. Підрядне речення може стояти після головного, перед головним, а також у середині головного.

Усі підрядні частини відокремлюються від головного речення комами. Якщо підрядні речення приєднується до головного складеними сполучниками (*незважаючи на те що, через те що, внаслідок того що, в міру того як...*), то кома ставиться або перед усім сполучником, або в середині нього: Теплий туман слався по полю і налив балку по самі вінця, так що дерева потопали в ньому.

Кома не ставиться між частинами підрядного речення:

- якщо вони складаються з одного слова: *Підв'язуючи світлий виноград, сміється дівчина не знати з чого;*

- з'єднаними одиничним сполучником *і (й), та (і), або, чи (або)*, якщо обидві частини мають спільне слово або спільну частину: *Дітям здавалось, що вже вечір і що зараз прийде мама.*

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні

Безсполучниковим називається речення, в якому складові частини зв'язані в єдине ціле без допомоги сполучників і сполучних слів: *Степ підбігав до кручі і спинився — далі бігти нема куди: внизу, до самого обр'ю, зеленіло і мінилося море.* У безсполучниковому складному реченні між його частинами ставляться такі розділові знаки: кома, крапка з комою, двокрапка, тире: *У глибині лісу стукав дятел, пищали синиці.*

4. Дайте відповіді на запитання (усно).

1. Яке речення називається складним?

2. На які дві групи поділяються складні речення?
3. Які види складних речень ви знаєте?
4. Які речення називаються складносурядними?
5. Які речення називаються складнопідрядними?
6. Які речення називаються безсполучниковими?
7. На які три групи можна поділити складнопідрядні речення відповідно до їх будови та змісту?

5. Виконайте наступні завдання.

1. *Перепишіть речення, у кожному виділіть граматичні основи. Вкажіть речення із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком. Поясніть вживання коми між частинами складних речень.*

Не погасне висока потуга Дніпра, не зміліє в отецьких криницях вода...
(Б. Олійник).
Лягаю на цямрини, і криниця луною озивається мені
(Б. Мозолевський).
Цей світ нас приймає, неначе дітей, і я припаду до землі,
як Антей (Д. Кремень).
Хтось цінить на карбованці, на літри добробут свій і
неозорий світ, а я його вимірюю в палітрі, вміщаю в сотнях сонячних палітр
(Б. Дегтярьов).

2. **Виконайте в робочому зошиті *вправи 3, 5* до § 40 з підручника О. Авраменка для 11 кл.**

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.